

Eindelijk, Nederland ratificeert het gehandicaptenverdrag

INGANG

Nog steeds vast

Nederland is van plan in 2015 het VN-Verdrag voor Mensen met een Beperking te ratificeren, als een van de laatste drie landen van Europa. Hoe bereidt Den Haag zich daarop voor? Het College voor de Mensenrechten: 'Het verdrag vereist wetswijzigingen, maar wat de regering nu voorstelt, gaat ons niet ver genoeg.'

TEKST: TAMARA FRANKE
BEELD: ODILO GIROD

In conferentiecentrum 't Veerhuis in Nieuwegein zitten zo'n honderd mensen met een handicap. Het gaat er chaotisch aan toe. Er staan rijen stoelen, die een blokkade vormen voor de bezoekers in een rolstoel. Ook de blindengeleidehonden kunnen moeilijk tussen de dicht op elkaar staande stoelen door.

Zelfs op een bijeenkomst over toegankelijkheid voor mensen met een beperking kan toegankelijkheid een probleem zijn, zegt Caroll Sastro van het Amsterdamse Platform Gehandicapten Zuidoost cynisch. Het is voor haar de zoveelste bevestiging dat veel mensen er geen idee van hebben hoe het is om met een beperking te leven. 'Het draait allemaal om bewustwording. Anders zal er niets veranderen.'

Aanleiding van de bijeenkomst is het Nederlandse voornemen om in 2015 het VN-Verdrag voor de Rechten van Mensen met een Beperking te laten ratificeren door het parlement. Het College voor de Rechten van de Mens zal toezicht houden op de uitvoering van het verdrag en heeft ter voorbereiding de bijeenkomst georganiseerd.

De Verenigde Naties namen in 2006 het gehandicaptenverdrag aan. De Amerikaanse Disabilities Act (ADA), die in de VS in 1990 van kracht werd, diende als voorbeeld. Senator Tom Harkin, die zelf een dove broer heeft, was de grote voorvechter van die wet. Tegenstanders waren vooral religieuze organisaties, die bang waren de kerken te moeten verbouwen, en busmaatschappijen, die enorme kosten vreesden als het openbaar vervoer voor iedereen toegankelijk zou worden. De wet kwam er uiteindelijk in de zomer van 1990, nadat

ruim duizend mensen met een handicap eerder dat jaar voor het Capitool in Washington hadden gedemonstreerd en tientallen de 83 treden van het overheidsgebouw waren opgekropen.

Nederland ondertekende in 2007 het gehandicaptenverdrag, maar ratificatie liet nog op zich wachten. Inmiddels behoort Nederland met Finland en Ierland tot de laatste drie Europese landen die nog niet hebben geratificeerd. Den Haag wilde eerst de gevolgen inventariseren van de ratificatie, laat het ministerie van Volksgezondheid weten. Andere Europese landen kozen ervoor eerst te ratificeren om daarna te bekijken wat er moest worden veranderd.

Uit de inventarisatie bleek volgens de regering dat ratificatie vereist dat twee wetten worden aangepast. Dat zal gebeuren via de uitvoeringswet, die het parlement op de dag van de ratificatie zal aannemen en die nu bij de Tweede Kamer ligt.

Allereerst is een uitbreiding nodig van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Die wet bepaalt dan dat instellingen die goederen

'Ik wil niet via de achterdeur naar binnen, alsof ik een tweederangs burger ben'

en diensten aanbieden - winkels, musea, culturele instellingen of sportclubs - volledig toegankelijk moeten zijn voor mensen met een beperking. Ze hoeven hun gebouwen na ratificatie niet direct aan te passen, mocht dat nodig zijn, maar wel zodra een verbouwing plaatsheeft.

De tweede wet die wordt gewijzigd is de Kieswet. Volgens de conceptversie van de uitvoeringswet moet minimaal een kwart

- **Fatima Hussein Badi** Jemenitische vrouw die in 2000 werd gearresteerd wegens de moord op haar man. Na geweldadige ondervragingen en een oneerlijk proces werd ze ter dood veroordeeld. In 2003 werd ze in hoger beroep vrijgesproken maar na interventie van de president van Jemen werd haar alsnog de doodstraf opgelegd.

- **Aster Fissehatsion** Eritrees parlements lid dat in 2001 met vijftien anderen een kritische open brief ondertekende aan de president. Werd op 18 september 2001 gearresteerd en zit sindsdien in eenzame opsluiting.

- **Guantánamo-gevangenen** Zes jaar nadat president Obama beloofde het gevangenenkamp op Guantánamo Bay binnen een jaar te sluiten, zitten er nog 143 mannen vast - sommige al sinds januari 2002, de meeste zonder aanklacht of proces.

- **Liu Xiaobo en Liu Xia** De Chinese mensenrechtenactivist Liu Xiaobo werd in 2009 veroordeeld tot elf jaar cel omdat hij een van de auteurs was van het politiek manifest *Charta 08*. Zijn vrouw Liu Xia staat sinds 2010 onder huisarrest, nadat bekend was geworden dat Liu Xiaobo de Nobelprijs voor de Vrede had gewonnen.

- **Mohammad al-Qathani** Medeoprichter van de Saudi-sche mensenrechtenorganisatie ACPRA. Werd in 2012 veroordeeld tot tien jaar cel, onder meer wegens 'het verspreiden van valse informatie'.

van alle stemlokalen toegankelijk worden voor mensen met een fysieke beperking. Voor andere beperkingen, zoals een visuele of psychische, is nog niets geregeld. 'Volgens het verdrag moeten alle stemlokalen toegankelijk worden voor rolstoelen en rollators. En moeten slechtzienden of mensen met een psychische beperking hulp kunnen krijgen van een begeleider', legt Dick Houtzager uit van het College voor de Mensenrechten. 'De wet verbiedt nu nog dat iemand mee het stemhokje in mag. Daar moet een oplossing voor gevonden worden, maar die staat nog niet in het wetsvoorstel.'

'Het VN-verdrag heeft absoluut meerwaarde, maar het voorstel voor de uitvoeringswet gaat ons niet ver genoeg', vervolgt hij. 'Wijziging van twee wetten is onvoldoende, de overheid moet bij alle maatregelen die ze neemt kijken wat voor effect het heeft voor mensen met een beperking. Het verdrag bepaalt immers dat algemene voorzieningen en vervoer uiteindelijk toegankelijk moeten zijn. Dat betekent dat meer regels moeten worden aangepast.'

Houtzager doet op onder meer het zogeheten Bouwbesluit, waarin alle voorwaarden en regels voor nieuwbouw in Nederland staan. Eén zo'n voorwaarde is dat gebouwen groter dan vierhonderd vierkante meter voor

ten minste 40 procent toegankelijk moeten zijn voor gehandicapten. Houtzager: 'Organisaties vrezen vaak dat integrale toegankelijkheid duur en ingewikkeld is en slecht voor het design. Dat is jammer en niet terecht. Want wanneer integrale toegankelijkheid meteen in het ontwerp wordt opgenomen, hoeft dat niet veel duurder of ingewikkelder te zijn. En het is de taak van de architect om het design er niet onder te laten lijden.'

Ook belangenverenigingen vinden het Bouwbesluit te vrijblijvend. 'Een liftje aan de zijkant van een gebouw is niet voldoende', vindt Caroll Sastro. 'Als ik met iemand uitga, wil ik met die persoon via de hoofdingang naar binnen kunnen. Probeer dat maar eens in Amsterdam bij het Eye filmmuseum of bij het Muziekgebouw aan 't IJ. Onmogelijk. Je moet via de achterdeur naar binnen, alsof je een tweederangsbuurt bent. En dat terwijl die gebouwen nog geen tien jaar open zijn.'

Bij de bijeenkomst in Nieuwegein zeggen de aanwezigen veel knelpunten te ervaren in het openbaar vervoer. Eén op de drie NS-stations biedt gehandicapten assistentie aan, maar op de reisplanner van de NS, bijvoorbeeld, is niet van alle stations te zien of ze toegankelijk zijn voor een rolstoel. Een veertiger in een rolstoel, tijdens de bijeenkomst in Nieuwegein: 'Als je op het perron bent - als je er eindelijk bent - is het maar de vraag of je vervolgens de trein in kunt en of je bij aankomst weer kunt uitstappen. Duidelijke informatievoorziening zou al veel helpen. Een sprinter is bijvoorbeeld toegankelijk voor een rolstoel. Maar de oude stoptreinen zijn dat niet. Toch rijden ook die onder de naam sprinter. Daar sta je dan, te wachten op een trein waar je in kunt...'

Een woordvoerder van de NS zegt desgevraagd dat de organisatie in 2015 de toegankelijkheid zal verbeteren. Er zal meer assistentie komen voor gehandicapten, zodat de zogeheten 'klapvlinderbrug' op de perrons vaker kan worden ingezet. Het zal echter nooit zo zijn dat op alle stations assistentie mogelijk is, zegt hij. Dat heeft te maken met de dienstregeling: 'Treinen mogen geen vertraging oplopen door hulp aan gehandicapten.'

'Nou, het VN-verdrag gebiedt de NS toch echt zijn best te doen alle stations zo toegankelijk mogelijk te maken', reageert

'U bedoelt toiletteren', zei de rechter

Ook daklozen zitten soms in een rolstoel. En ook zij moeten soms naar de wc. In nachtopvang De Brug in Rotterdam was die er echter niet voor gehandicapten. De instelling weigerde dat aan te passen, waarop een dakloze in rolstoel het advocatenkantoor van Pim Fischer inschakelde.

Fischer: 'De wc-deur moest open blijven staan, omdat de rolstoel niet in zijn geheel naar binnen kon. Ook kon hij zijn billen niet afvegen, omdat er te weinig ruimte was om te draaien. Dus had hij hulp nodig. Tegen de rechter zei ik dat mijn cliënt zich schaamt voor de stank op de gang als hij moet "plassen en poepen". "U bedoelt: toiletteren", reageerde de rechter. "Nee, poepen en plassen", herhaalde ik.'

'Bij een mensenrechtenbetoog moet je veel beeldender pleiten dan bij een juridisch betoog waarin je, bijvoorbeeld, vrijspraak vraagt voor een cliënt', verklaart Fischer zijn aanpak. 'Je moet zorgen dat de rechter, die zelf niet gehandicapt is, zich kan inleven in mijn gehandicapte cliënt.'

Toch wees de Rechtbank Rotterdam het verzoek af. Kort daarop presenteerde de gemeente een bouwplan voor een ruime aangepaste douche- en toiletruimte in De Brug. De GGD had dat al in gang gezet, na een klacht van Fischer-advocate Else Cerezo. Een nieuwe rechtszaak is daarmee voorkomen.

Rolstoelers Limburg zijn tevreden, het college niet

Een vrouw in een rolstoel, wonend in Limburg, werd regelmatig niet meegenomen door buschauffeurs en diende daarover een klacht in bij het College voor de Rechten van de Mens. Dat oordeelde dat busmaatschappij Veolia discrimineert. Het meenemen van mensen in een rolstoel is vaak lastig. De elektrische uitklapplank is nogal eens beschadigd en niet alle bussen hebben een handmatig te bedienen plank. Om mensen in een rolstoel tegemoet te komen, bedacht de directie van Veolia dat rolstoelers een uur van tevoren moeten bellen om te zeggen dat ze mee willen. Dan zorgt het bedrijf ervoor dat er op die specifieke lijn op dat tijdstip een toegankelijke bus komt voorrijden. Dat is niet voldoende om te voldoen aan de wet, vindt het college. Alle bussen zouden toegankelijk moeten zijn. Gehandicaptenzorg Limburg is echter tevreden met de oplossing. 'Mensen bellen liever een uur van tevoren zodat ze zeker mee kunnen, dan dat ze volgens de wet in elke bus moeten kunnen - maar in de praktijk het risico lopen dat ze achterblijven bij de halte en de bus doorrijdt', zegt een woordvoerder.

Houtzager. 'In 2020 moeten overigens alle perrons zo zijn aangepast dat mensen in een rolstoel zelfstandig de trein in kunnen. Dat is al eerder wettelijk vastgelegd.'

Het College voor de Rechten van de Mens krijgt ook veel klachten binnen dat bussen mensen met een handicap niet meenemen. Denise Janmaat, directeur van het Nederlands Instituut voor Rolstoeltoegankelijkheid, wijst erop dat de verantwoordelijkheid daarvoor niet alleen bij de buschauffeurs ligt. 'Gemeenten en provincies eisen van

busmaatschappijen dat ze volgens een strak schema rijden. Voor iedere bus die te laat komt, kan de maatschappij een flinke boete krijgen. Dat stimuleert chauffeurs niet om de tijd te nemen voor een rolstoeler. Bovendien willen chauffeurs rolstoelers vaak geen hulp bieden, omdat ze hun geld niet onbeheerd mogen achterlaten.'

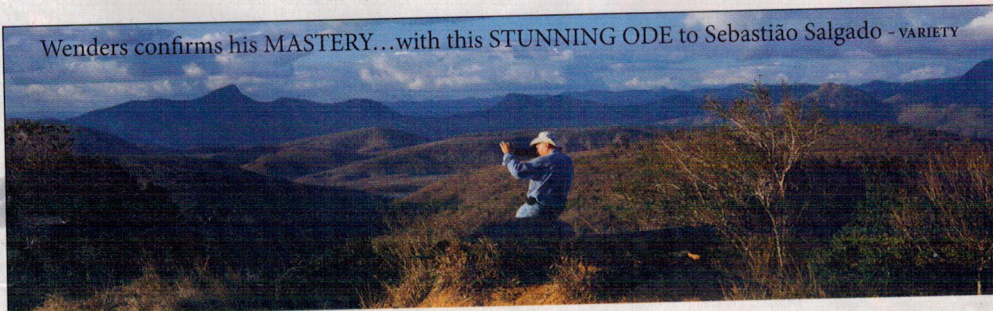
Toegankelijkheid van het openbaar vervoer komt een aantal keer terug in de tientallen vragen die Kamerleden hebben gesteld over de uitvoeringswet. De tekst

ervan is dan ook nog niet definitief. 'De intentie om dingen te veranderen is er', zegt Houtzager over de ratificatie, 'maar het is de vraag op welke termijn die veranderingen er komen. Dat hangt nu nog vaak af van de welwillendheid van instanties en organisaties. Het mooie van de nieuwe wetgeving is in elk geval dat zij juridische mogelijkheden biedt om bij dwarsliggende organisaties toegankelijkheid af te dwingen.'

Reageren? wordtvervolgd@amnesty.nl

advertentie

Wenders confirms his MASTERY...with this STUNNING ODE to Sebastião Salgado - VARIETY

THE SALT OF THE EARTH

A film by Wim Wenders and Juliano Ribeiro Salgado

www.cineart.nl

VANAF 4 DECEMBER IN DE BIOSCOOP

cineart

16

PODIUM VAN DE VRIJHEID

Met korting naar het museum, theater, concert?
Amnesty-leden profiteren van bijzondere cultuuraanbiedingen.
Zie: www.amnesty.nl/podiumvandevrijheid.

AMNESTY
INTERNATIONAL

uw cultuuradvertentie in deze rubriek? E info@yuno.nl